

КОМПРОМИСОТ НАЈДАЛЕКУ ОД СЕ

Полуостровот многу пати го следеле етнички чистења, особено овие наши подрачја - Косово, Србија, Македонија, Грција. Протерувања, палежи, масакри... И денешните генерации се задоени со напливот на емоционални национални страсти и тешко се одделуваат од тоа.

Радикализмот и сецесионизмот сè уште живеат на нашите простори.

Нивното меѓусебно егзистирање и пројавување носат војни, омраза, страв и непрекинато истребување, кое може да трае со векови. Тие се најголемата опасност за Балканот.

■ Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

Сè повеќе има мислења и анализи дека проектот "стандарди пред статус" за косовското прашање е неодржлив во сегашната форма. Тој мора да биде заменет со поинаков модел на уредување на работите, со една посеопфатна и поаналитична политика да се разреши овој балкански јазол. Примената на стандардите треба да го води Косово кон стабилност. Преку правата за идниот статус Приштина треба да се внесе во поширокиот регионален и европски интегративен процес. Во сегашнава ситуација, таква каква што е, повеќе не може да се избегнува широката слика на хаотичните настани и проблемите да се одложуваат во недоглед во т.н. неодредена иднина. Одржувањето на денешниот пристап кон Косово од страна на меѓународната заедница ќе го продлабочи јазот меѓу политичката стратегија на Западот и расположението на косовските граѓани. Политиката "стандарди пред статус" беше делумно дизајнирана како средство да се управува во еден т.н. преоден период,

додека меѓународната заедница не биде подготвена да се позанимава со решавањето на конечниот статус. Косовските Албанци, како и косовските Срби, ги сметаат стандардите како нереални амбиции и неостварливи во краткорочна смисла на зборот, па оттука не веруваат во искреноста на ставовите на меѓународната заедница. Таа сè повеќе ги повторува истите клишеа за стандардите, но од ден на ден сè помалку е убедена дека тие практично можат да се реализираат. По завршувањето на Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на ОН, Косово веројатно ќе се управува од Приштина, при што ЕУ би имала клучна и раководна улога во тој процес на преадаптација на Покраината. Тогаш ЕУ ќе биде принудена да ја изобличува својата политика кон Косово и во никој случај не смее да личи на денешната подведена под именителот - статус кво. Значи, ќе се бара динамика, раздвиженост, воденје на работите напред.

Политички гледано, Брисел ќе биде двостран магнет и за Белград и за Приштина. Тој ќе мора да игра и на двете страни. Тој нема да може и нема да смее да биде едностран и пристрасен. ЕУ ќе треба да биде во ситуација да го користи своето авторитарно влијание за да обезбеди косовските Албанци да се обврзат дека ќе го почитуваат присуството на националните малцинства и дека ќе ги олеснат нивните позиции кои денес се речиси никакви. Сепак, најтешката работа на ЕУ ќе лежи во процесот на убедување на косовските Албанци дека живеат во своја држава, а од друга страна да ја натера Србија да верува во проектот дека Косово и натаму е нејзин составен дел. Од друга страна, пак, ОБСЕ треба да работи на зајакнување на своите напори за изградба на соодветни капацитети, заедно со Советот на Европа и со останатите релевантни европски институции. Ќе бидат неизбежни и поголемата улога и влијанието на меѓународната заедница во делот на полицијата и судството во форма на мониторинг и советодавни тимови. КФОР и натаму ќе мора да го одржи своето присуство на целата територија, заради создавање безбедност и мир.

ОПТОВАРЕНИ СО ИСТОРИЈАТА

Постои распространето мислење дека НАТО може и треба да ги реструктурира сопствените сили веднаш штом Резолуцијата 1244 ќе биде невалидна и надмината. Колку тоа е корисно решение најдобро говори денешната состојба во српските гета, кои буквално живеат ден за ден, плашејќи се за своите животи. Ако силите на НАТО прерано се намалат, постои опасност од ново насилство, слично на она од 17 март минатата година, па целиот процес да се врати назад. Во врска со тајмингот има и одредена шема која е присутна во дипломатските кулоари на Западот.

За да се зачува притисокот и да се измери напредокот во сите сфери на косовското општество, се препорачуваат три ревизии кои плански би биле спроведени и во соодветни временски рокови. Првата веќе е спроведена, а таа беше формирање нова косовска влада со демократски предзнак. Наредната ревизија би била кон средината на оваа година, а ќе се однесува на оценување на работата на Владата на новиот премиер Косуми, во поглед на демократизацијата на општеството. И третата, доколку преговорите за идниот статус почнат во втората половина на 2005 година, ОН треба да се насочат кон предавањето на одговорностите на властите во Приштина и со тоа завршување на постојаното присуство на цивилниот персонал на УНМИК. Како и да е, балканските народи сè уште се оптоварени со историјата и секој од нив различно ја толкува. Се настојува по секоја цена да се израмнат сметките, да се врати мило за драго, за сè она што во минатото едната страна го претрпела од другата.

Многу пати Полуостровот го следеле етнички чистења, особено овие наши подрачја - Косово, Србија, Македонија, Грција. Протерувања, палежи, масакри... И денешните генерации се задоеани со напливот на емоционалните национални страсти и тешко се одделуваат од тоа. Во тој контекст, историјата го говори следново. Најинтересен за разгледување и за анализирање е проблемот со "етничките чистења" на Косово, кои пред извесно време мошне систематизирано ги презентираше угледниот "Вашингтон пост". Според неговите пишувања засновани врз историски извори, "етничкото чистење" на Косово почнало уште во XVII век, кога пред Османлиите илјадници Срби го напуштиле Косово. Србите возвратиле во периодот од 1918 до 1941 година, кога од Косово протерале околу 300.000 луѓе, односно повторно населиле 60.000 Срби.

Третиот бран етничко чистење се случил за време на Втората светска војна, кога Албанците протерале стотина илјади Срби, а убиле околу 10.000, населувајќи на нивно место околу 100.000 Албанци од Албанија. Процесот на "етничкото чистење" кон крајот на Втората светска војна, односно четвртиот бран се одвивал во спротивна насока. Бил уништен бастионот Дреница и се протерале околу 400.000 косовски Албанци. Тоа се случило во периодот 1950 - 1966 година. Во наредните години високиот наталитет на албанската популација од корен ја промени демографската слика на Косово, намалувајќи го бројот на Србите од 61 отсто во 1929 година на 10 отсто во актуелниот период.

ЗГОЛЕМЕНИ АПЕТИТИ

Процесот не е прекинат бидејќи овие бројки се резултат и на т.н. тивки етнички чистења, кои Албанците ги преземаа во периодот од 1966 до 1989 година, кога околу 130.000 Срби беа принудени да го напуштат Косово. Подоцна, на удар за "етничко чистење" се најдоа претставниците на албанската популација. По изведувањето на поголемите воено-полициски акции во 1998/1999 година од страна на власта на Слободан Милошевиќ се појавија и првите бранови албански бегалци, кои се упатија во побезбедните зони или во Албанија. Логично, со интензивирањето на борбените дејства се зголемуваа и бројот на бегалците. Шестиот бран масовно етничко чистење почна во 1999 година, кога неколку стотици илјади Албанци од Косово, пред налетот на српските полициски и воени сили, го напуштија Косово и својот спас го побараа и го најдоа во Македонија... Околу

360.000 косовски Албанци најдоа покрив во Македонија, која широко ги отвори вратите за протераните. По интервенцијата на НАТО во СРЈ, Албанците ја искористија и ја злоупотребија позицијата во која се најдоа. Тие ги искористија можностите и поволностите од новосоздадената воено-политичка ситуација и веднаш почнаа со реализација на новиот бран седмиот крвав круг на етничко чистење. Се зголемија апетитите на косовските структури за целосно чистење на Косово од преостанатиот број Срби, како и на претставниците на другите етнички групи.

Радикализмот и сецесионизмот сè уште живеат на нашите простори.

Нивното меѓусебно егзистирање и пројавување носат војни, омраза, страв и непрекинато истребување, кое може да трае со векови. Тие се најголемата опасност за Балканот. Овие хронолошки процеси на етнички чистења не ги набројав за да се увиди кој бил поуспешен и похерој во одреден временски период, туку да се види дека ништо од тоа не донело резултат и благопријатен живот. Во моментот кога Балканот се стреми кон европска интеграција најмалку се потребни нови разграничувања, чистења и создавање етнички чисти територии. Интересна беше тезата на министерот во косовската Влада за заедници и враќање Славиша Петковиќ, кој вели дека најоптимално решение за Косово, кое би ги задоволilo и Србите и Албанците, е системот на евро-регионско вклучување, што е слично на полож-

ДО КОГА БАЛКАНОТ ЌЕ ПЛАЧЕ ОД НЕЛУЃЕ!?

ОТСЕКОГАШ БАЛКАНСКИОТ ПОЛУОСТРОВ ГО СЛЕДЕЛЕ ЕТНИЧКИ ЧИСТЕЊА, СО ТОА ОСОБЕНО БИЛЕ ЗАФАТЕНИ КОСОВО, СРБИЈА, МАКЕДОНИЈА, ГРЦИЈА. ПРОТЕРУВАЊА, ПАЛЕЖИ, МАСАКРИ... АЛБАНЦИТЕ И СРБИТЕ НЕ СЕ ИСТО КАКО МАКЕДОНЦИТЕ И АЛБАНЦИТЕ. РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА НАПРАВИ ПОВЕЌЕ ОД КОМПРОМИС, НО ВАКВИОТ ВИД КОМПРОМИСИ БАРЕМ ДАВААТ РЕЗУЛТАТИ НА КРАТОК РОК. СО РАЗБИРАЊЕ, ПОЧИТУВАЊЕ И СО МЕЃУСЕБНО УВАЖУВАЊЕ МОЖЕ ДА СЕ ПОСТИГНЕ И ДОЛГОРОЧНО СТАБИЛИЗИРАЊЕ НА РЕГИОНОТ. ЗА ТОА ВООПШТО НЕ ПОМАГААТ ТВРДОГЛАВОСТА И ИНАЕТЛИВОСТА ОД БИЛО КОЈА СТРАНА, ТУКУ ТИЕ ГО ОДМАГААТ ПОСТИГНУВАЊЕТО ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ. РОВОВСКИТЕ ПОЗИЦИИ ТРЕБА ДА СЕ МИНАТО.

бата на Баварија во Германија. Со ова решение Албанците би биле задоволни затоа што Косово не би потпаѓало под уставно-правниот систем на Србија, а Србија би била задоволна затоа што не би изгубила територија. Сепак, ова решение е крајно неприфатливо за властите во Приштина. Оттука, страните се крајно спротивставени. Не се назира решение од кое би биле задоволни и двете страни. Најтешкото од сè е постигнувањето компромис. Максимумот кој го нуди Белград како отстапка е повеќе од широка автономија. Минимумот кој го бара Приштина и не отстапува од него е независноста. Средината ја нема. Албанците и Србите не се исто како Македонците и Албанците. Република Македонија направи повеќе од компромис. Дали на долг рок тој компромис ќе биде исплатлив ќе покаже времето кое допрва доаѓа. Компромисите барем даваат резултати на краток рок. Со разбирање, почитување и со меѓусебно уважување може да дојде и до долгорочно стабилизирање на регионот. За тоа тврдоглавоста и инаетливоста не помагаат. Тие ги одмагаат постигнувањата на позитивните ефекти. Рововските позиции кои сè уште ги има ги одвраќаат од европските трендови.